

Mihail Sadoveanu: Figura lui Stefan cel Mare din romanul **Fratii Jderi**

Fara a fi personajul principal al romanului, fara a fi direct implicat in actiune, figura lui Stefan domina intreaga desfasurare epica, fiind o prezenta continua nu numai prin vorbele si faptele sale, ci mai ales prin ceea ce spun si gandesc despre el supusii sai.

Portretul lui Stefan este complex: Stefan apare in mai multe ipostaze:

- domn
- om politic
- bun diplomat
- om al Renasterii
- titor si iubitor de cultura

Portretul fizic este concis, alcatuit din trasaturi esentiale, care sugereaza calitati morale. Portretul realizat de Sadoveanu aminteste de portretul cronicarului Grigire Ureche: Voda Stefan, calcand atunci in al patruzecilea an al varstei, avea obrazul ars proaspat de vantul de primavara. Se purta ras, cu mustata usor caruntita. Avea o puternica strangere a buzelor si o privire verde, taioasa. Desi scund de statura, cei dinaintea sa, opriti la zece pasi, pareau ca se uita la el de jos in sus. Se vorbea prin sate despre Maria sa ca-i om nu prea mare de stat, insa groaznic cand isi incrunta spranceana.

Obrazul ars de vantul de primavara: neodihna, agitatia permanenta a domnitorului pentru treburile tarii.

Mustata usor caruntita: numeroasele griji si framantari ale domnitorului

O puternica strangere a buzelor: un caracter darz, hotarat

O privire verde, taioasa: capacitatea de a patrunde in esenta lucrurilor, si in sufletul oamenilor. Se pare ca intreaga forta interioara a domnitorului izvoareste tocmai din aceasta privire, care ii supune pe cei din jur si ii sileste sa-i asculte.

Groaznic cand isi incrunta spranceana: asprimea si impulsivitatea domnitorului necrutator cu cei rai.

Sadoveanu imbina caracterizarea directa cu cea indirecta. Din vorbele oamenilor se contureaza profilul unui domn drept, care pedepseste abuzurile si face dreptate celor multi si asupriti: Maria sa a facut o randuiala in tara fiecare traieste la locul sau in pace. Au fost taiati lotri si s-au linistit drumurile; negutatorii nu mai au de nicaieri sminteala. Iar dregatorii domnesti sunt mai putin grasi decat inainte, avand ceva mai multa truda. Porunci tari au iesit de la Maria sa.

Stefan cel Mare intemeieaza o noua ierarhie sociala, care nu se bazeaza pe avere si rang, ci

numai pe merit personal: Maria sa nu inceta de la o vreme sa suie in trepte oameni noi, pretuindu-i numai dupa vrednicie. La alte vremuri trebuiau alti oameni. Bataliile jertfei cereau inimi arse de credinta.

De pe astfel de pozitii democratice, domnitorul duce o politica antiboierasca, limitand puterea marilor boieri, si pedepsind nedreptatile acestora: S-a facut lumina si dreptate in tara Moldovei si boierii cei falosi si pantecosi si-au plecat grumazul si s-au supus.

Calatorii straini prin Moldova remarca iscusinta domnitorului care are o oaste platita dintre cele mai bine organizate. Astfel calugarul Gerolamo remarca chibzuinta strategica putin obisnuita fruntilor incoronate.

Chiar de la inceputul domniei Stefan isi da seama ca este necesar sa concentreze intreaga putere in mainile domnului pentru a pune capat anarhiei, luptelor pentru putere: Razboiul meu il am cu aceasta tara fara randuiala. in tara asta umbla neoranduielele ca vanturile. Am gasit in tara asta si multi stapani. Nu trebuie sa fie decat unul.

in toate situatiile Stefan se straduieste sa fie drept, nepartimitor: Judetul nostru nu se va clati niciodata din cumpana dreapta.

Impresia calatorilor straini este ca Stefan e omul cel mai potrivit pentru epoca respectiva, reprezentand cel mai bine aspiratiile si interesele neamului sau. intre domnitor si supusii sai circula un sentiment de iubire si pretuire: Dumnezeu a trimis tarii la timp pe barbatul dorit de morti si asteptat de vii. Simteam din cei mai multi o comuniune calda cu printul lor si o iluminare sufleteasca.

Portretul domnitorului intelept se completeaza cu imaginea conducatorului iscusit, care stie sa pregateasca si sa castige victoria impotriva turcilor.

O alta ipostaza este aceea de om al Renasterii, protector al artei, titor de manastiri si cunoscator al vechilor texte. Astfel se spune despre Stefan ca a baut apa intelepciunii din aceeaasi fantana rasariteana, din care s-a adaptat apusul. Deci Stefan s-a format in monarhi si dascali ai Bizantului. Domn prevazator si bun diplomat, incearca sa realizeze o alianta aniotomana.

Personajul devine mai convingator si prin faptul ca cunoaste si momente de nehotarare, de indoiala. Sentimentele celor din jurul sau sunt de respect si iubire.